

Háromhatalmi (brit, amerikai, francia) és jugoszláv katonai tárgyalások Jugoszlávia katonai megsegítéséről

SZIGORÚAN TITKOS
bizalmas információ

1953. szeptember 10.

JELENTÉS AZ 1953. AUGUSZTUS 24–28. KÖZÖTT WASHINGTONBAN MEGTARTOTT HADÜGYI TÁRGYALÁSOKRÓL, AMELYEK A BRIT, AZ AMERIKAI, A FRANCIA ÉS A JUGOSZLÁV HADSEREG DELEGÁCIÓI KÖZÖTT ZAJLOTTAK.

1. A találkozót Washington D.C.-ben, a Pentagon épületében tartották a három hatalom (az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok, Franciaország) és Jugoszlávia katonai küldött-segeinek részvételével 1953. augusztus 24–28. között.

2. Az alábbi küldöttek voltak jelen a konferencián:

Franciaország képviselőiben:

P. Ely tábornok¹³¹ (csak az első napon)

P. Stehlin dandártábornok¹³³

P. Poncet kapitány

Az Egyesült Királyság képviselőiben:

W.H. Stratton dandártábornok¹³⁷

Jugoszlávia képviselőiben:

L. Vuković tábornok¹³²

D. Lekić tábornok¹³⁴

M. Dasović dandártábornok

B. Pečotić ellentengernagy¹³⁵

V. Bobanj dandártábornok¹³⁶

F. Poglajen dandártábornok¹³⁸

¹³¹ Ely, Paul-Henri-Romuald (1897–1975) francia katonatiszt. 1944–1945-ben a Szövetséges Expedíciós Haderő Főhadiszállásának francia összekötője. 1945-től ideiglenes, 1946-tól állandó vezérőrnagy. 1949 és 1953 között a Brüsszeli Szerződés Katonai Bizottságának francia képviselője, 1953-ban az egyesült államokbeli Francia Katonai Misz-szió vezetője. 1953–1954-ben és 1956–1959 között vezérkari főnök. 1961-ben nyugdíjazták.

¹³² Vuković, Ljubo (1915–1976) montenegrói származású jugoszláv katonatiszt. Már a királyi hadseregben tisztként szolgált. Olasz hadifogságba esett az 1941. áprilisi háború alatt, de megszökött. 1941-től részt vett a népfelszabadító háborúban, ugyanebben az évben be is lépett a JKP-ba. A neretvai csatában sikeresen harcolt. A háború után 1946 és 1948 között a Vorosilov Katonai Akadémián tanult. Később a vezérkari akadémia parancsnoka, majd 1955 és 1961 között a Jugoszláv Néphadsereg vezérkari főnöke volt. Elnyerte a Nép Hőse Rendet 1951-ben.

¹³³ Stehlin, Paul (1907–1975) elzászi származású francia katonatiszt. 1935 és 1939 között a berlini francia nagy-követségen szolgált mint légi attasé és katonai tanácsos. 1940-ben Norvégiában harcolt, 1941-ben német nyomásra Darlan eltávolította Vichyből. Német fogságból megszökte Afrikába menekült, Dakarba. Az észak-afrikai angolszász partraszálláskor a szövetséges légierő és de Gaulle közötti kapcsolatot biztosítja. A világháború befejeződése után Londonban katonai légi attasé, 1950-től dandártábornok. 1960 és 1963 között a francia légierő főparancsnoka hadse-regtábornokként (*général d'armée aérienne*). 1963-ban nyugállományba vonult, de Gaulle államtanácsossá nevezte ki. A polgári életben elhelyezkedve előbb különböző cégek irányításában vett részt, később ezzel párhuzamosan poli-tikai pályára lépett.

¹³⁴ Lekić, Danilo (1913–1986) montenegrói származású jugoszláv katonatiszt, diplomata. 1935-ben lett a JKP tagja, részt vesz a spanyol polgárháborúban, majd francia koncentrációs táborba kerül. Hazatérése után, 1941-ben az 1. pro-letár brigád parancsnoka, 1943-tól a 16. hadosztályé, 1944-től a 12. hadtesté. Még a háború alatt a Vorosilov Ve-zérkari Akadémián tanult, 1956 decemberéig a Jugoszláv Néphadsereg tábornoka, majd diplomáciai pályára lépett. 1951-ben elnyerte a Nép Hőse Rendet.

¹³⁵ Pečotić, Bogdan (1912–1998) horvát származású jugoszláv haditengerészeti tiszt. 1941-től volt a JKP tagja, részt vett a népfelszabadító háborúban. Elvégezte a Vorosilov Katonai Akadémiát. A háború után különböző parancsnoki beosztásokban szolgált, többek között volt a jugoszláv haditengerészet vezérkari főnöke is. Legmagasabb rendfoko-zata: ellentengernagy.

¹³⁶ Bubanj, Viktor (1918–1972) horvát származású jugoszláv katonatiszt. 1939-ben csatlakozott a JKP-hoz. 1940–1941-ben a Jugoszláv Királyi Légierőnél szolgált, a német megszállás után pedig részt vesz a népfelszabadító hábo-rúban. Krasznodar pilótaiskolájában, a Szovjetunióban kapott kiképzést 1944–1945-ben. 1949-től dandártábornok, 1955-től altábornagy, 1965-től tábornok. 1972-ben szívrohamban hunyt el. Elnyerte a Nép Hőse Rendet.

¹³⁷ Stratton, William Henry (1903–1989) brit katonatiszt. Szolgálatát 1924-ben kezdte meg, a II. világháborúban dan-

B.A. Casey, a légierő parancsnoka¹³⁹

Az USA képviselőtében:

L.L. Lewnitzer tábornok¹⁴⁰ (csak az első napon)

C.D. Eddleman dandártábornok¹⁴²

J.W. Harmony tábornok¹⁴³ (csak a negyedik napon)

R.M. Lee ezredes (a konferencia jegyzője)

Cocks ezredes (tolmács)

L.V. Posich kapitány (tolmács)

D. Dulić ezredes

Kofler ezredes

A. Jeričević parancsnok

F. Lolić ezredes¹⁴¹

Seserina ezredes

Dr. Bruner (tolmács)

S. Brovet (tolmács)

Dr. Vodušek (tolmács)

A tárgyalások napirendje és jegyzőkönyve:

3. A konferencia napirendjét és a tárgyalások szó szerinti feljegyzéseit az „A” és „M” mellékletekben¹⁴⁴ csatoljuk. Az alábbiakban összegezzük a tárgyalásokon érintett témaköröket.

dártábornokként a vezérkarnál és a 8. hadseregénél, Olaszországban is szolgált. A világháború után a Rajnai Hadsereg parancsnoka 1949-ig. 1949 és 1952 között az Összevont Vezetési Főiskola (*Combined Staff College*) parancsnoka, 1952-től 1953-ig a washingtoni brit katonai stáb feje. 1957-ben megkapta a Bath Rend parancsnoki keresztjét, Legmagasabb rendfokozata: altábornagy. 1960-ban nyugállományba vonult.

¹³⁸ Poglajen, Franc (1916–1999) szlovén származású jugoszláv katonatiszt. 1941-től vett részt a népfelszabadító háborúban, 1942-től a JKP tagja. Különböző parancsnoki beosztásokban szolgált a világháború alatt, 1948-ban elvégezte a Frunze Akadémiát. Legmagasabb rendfokozata: vezérezredes. Elnyerte a Nép Hőse Rendet 1953-ban.

¹³⁹ Casey, Bernard Adolf (1904–1979) brit katonatiszt. 1930-ban kezdte meg szolgálatát, előbb pilóta, majd oktató. A II. világháború alatt Irakban és Nagy-Britanniában szolgált. 1948-tól Tengah támaszpontján, Szingapúrban, 1953-tól a Marham légi bázison, Angliában látott el parancsnoki beosztásokat. 1956-ban nyugdíjazták. A Brit Birodalom Rendjének tisztje volt.

¹⁴⁰ Lemnitzer, Lyman Louis (1899–1988) amerikai katonatiszt. Szolgálatát a West Point Katonai Akadémia után 1920-ban kezdte meg. A II. világháborúban az észak-afrikai és szicíliai partraszállások megtervezésében is segédkezett. 1942-től dandártábornok, 1944-től vezérőrnagy. 1950-ben 51 évesen ejtőernyős kiképzés után a 11. légi szállítási hadosztály parancsnoka lesz, majd 1951-től a koreai háborúban a 7. gyaloghadosztály parancsnoka. 1952-ben kinevezik altábornaggyá. 1957-től vezérkari főnök, 1960-tól 1963-ig a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának elnöke, 1963 és 1969 között a Szövetséges Fegyveres Erők Főparancsnoka a NATO-ban. Legmagasabb rendfokozata: hadseregtábornok (négycsillagos tábornok). 1969-ben befejezte katonai szolgálatát.

¹⁴¹ Lolić, Franjo (?–?) horvát származású jugoszláv katonatiszt. Az áprilisi háborúban műszaki tiszt a királyi tengerészeti légierőnél, majd Korfura menekülése után a 352. (jugoszláv) repülőszázad tagja a Brit Királyi Légierőnél mint műszaki tiszt. 1948-ban a légierő műszaki parancsnoka. Legmagasabb rendfokozata: ezredes.

¹⁴² Eddleman, Clyde Davis (1902–1992) amerikai katonatiszt. Szolgálatát 1924-ben kezdte meg, 1943 és 1945 között Walter Krueger vezérkarában segédtsízt, Ausztráliában. 1944 végétől dandártábornok. Távol-keleti és egyesült államokbeli szolgálata után 1949-ben került Triesztbe mint az amerikai csapatok parancsnokhelyettese. 1950 novemberétől 1954-ig a Tervezési Osztály vezetője (*Chief of Plans Division*). Legmagasabb beosztása: 1960-tól 1962-ig a vezérkari főnök helyettese. Legmagasabb rendfokozata: hadseregtábornok (négycsillagos tábornok). 1962-ben befejezte katonai szolgálatát.

¹⁴³ Harmony, John William (1900–?) amerikai katonatiszt. 1944-ben részt vett a dél-franciaországi partraszállásban, a 36. hadosztály 141. gyalogezredének kötelékében ezredesként. 1958–1959-ben a XIV. hadtest parancsnokaként eltöltött sikeres szolgálataért a Hadsereg Kiváló Szolgálatáért Érdemérmét (*Army Distinguished Service Medal*) kapta.

¹⁴⁴ A konferencia „A” melléklete 7 napirendi pontot sorol fel: 1. a szovjet és/vagy csatlós fenyegetéssel kapcsolatos háromhatalmi és jugoszláv becslések; 2. a három nyugati hatalom hozzáállása egy esetleges fenti fenyegetéskor; 3. a jugoszláv haderő készenlétének, mozgósítási terveinek és logisztikai lehetőségeinek megvitatása; 4. Jugoszlávia megvédésének háromhatalmi és jugoszláv koncepciója; 5. jugoszláv védelmi tervek (különös tekintettel Észak-Jugoszláviára); 6. a jugoszlávok által kért katonai (műveleti és logisztikai) segítség és 7. annak megvitatása, hogy a tárgyalás minként szolgálhatja a további katonai megbeszéléseket. Az „M” melléklet az egyes ülések szó szerinti jegyzőkönyveit tartalmazza.

Hírszerzés:

4. A jugoszláv becslések szerint az országukat érő támadás esetén az ellenséges erők nagysága a következő lesz:

- a, Észak-Jugoszlávia ellen kb. 19–23 hadosztály
- b, Közép-Jugoszlávia ellen kb. 15–16 hadosztály és
- c, Délkelet-Jugoszlávia ellen kb. 20–26 hadosztály, melyet további 6–8 hadosztály támogatna.

A tartalékosokat is beleszámítva az ellenséges országok összesen 75–80 hadosztállyal tudnának támadást indítani.

5. Háromhatalmi oldalról a következő számításokat végeztük el:

- a, 17–19 hadosztály Magyarországról és Kelet-Ausztriából Észak-Jugoszlávia ellen
- b, 6–8 hadosztály Románia felől Belgrád és Közép-Jugoszlávia ellen
- c, 6–9 hadosztály két hullámban Dél-Jugoszlávia ellen
- d, kb. 4–5 szovjet hadosztály maradna tartalékban, de ez a szám szükség esetén jelentősen növekedhet.

6. Habár a jugoszláv számítások első ránézésre túlzónak tűnhetnek, a tárgyalások előrehaladásával nyilvánvalóvá vált, hogy a tényleges eltérés nem számottevő. Az eltérés fő okaként azt kell megemlíteni, hogy a jugoszlávok nem csak azokat az erőket vették számításba, amelyeket az ellenséges országok az első támadás alkalmával vetnének be, hanem a teljes haderőt, amely Jugoszlávia gyors, tartós és teljes megszállásához szükséges. A Ljubljana-térség fenyegetettségére (ez egyben az egyik legközvetlenebb háromhatalmi érdek) vonatkozó jugoszláv számítások meglepően egyező értékeket mutattak a mi számításainkkal. Feltételezésük szerint Észak-Jugoszláviát két fő irányból érhetné támadás: 7 hadosztállyal Ausztria szovjet övezetéből, Kelet-Ausztrián keresztül Klagenfurt és Villach irányából Udine felé, így fenyegetve a jugoszláv bal- és hátsó szárnyat; a másik 8–10 hadosztály Magyarországról nyugati irányba haladna. Ezt azonnal 4–6 hadosztály követné. [A jugoszlávok] nem ragaszkodnak görcsösen a térséggel kapcsolatos saját számításaihoz és hajlandóak bizonyulnak elfogadni, hogy a mi számításaink valószínűleg ugyanolyan pontosak, mint az ő értékeik.

7. A jugoszlávok a Magyarország, Románia, Bulgária és Albánia csatlós államok haderejére és mozgósítási potenciáljára vonatkozó számításait bemutatták [tabled]. Ezeket a számításokat nagy részletességgel az Ideiglenes Hírszerző Albizottságok [Ad Hoc Intelligence Subcommittees] végezték el, ennek létrehozásáról megegyeztünk a jugoszlávokkal. Az albizottságok jelentését, amely a két fél véleményét tekintve általános egyezést mutat, a „B” jelű mellékletként csatoljuk.

A jugoszláv haderő jelenlegi állapota és mozgósítási tervei:

8. A jugoszláv képviselők haderejük mindhárom haderőnemére vonatkozóan rendkívül őszinte helyzetjelentést adtak.

- a, repülőgépek, hajók, főhadiszállások és egységek, beleértve a hadsereg és az alakulatok erőit [Army and Corps troops], amelyekkel békeidőben rendelkeznek és amennyit mozgósítani tudnak.
- b, csapataik szervezeti rendjét és felszereltségét (megadva a felszerelések származási helyét)
- c, a mozgósítási tervüket, a mozgósításhoz szükséges időt és a tartalékos csapatok hadrendbe állításához szükséges időt

9. A jugoszlávok ezt követően bemutatták hadseregük jelenlegi erejét: amely 28 hadosztályból, jelentős számú szabadcsapatból és egyéb egységekből áll. Mozdósítást követően had-

erejük erősítését tervezik, így 45 hadosztály, megnövelt létszámú szabadcsapat, illetve egyéb egységek állnának rendelkezésre. Légierjük – ezt ők is elismerték – jelenleg nem eléggé ütőképes, ezt fejleszteni fogják, hogy taktikai légierőként feltartóztassák [az ellenséget] és a harcmezőn támogassák a hadsereget. Összesen 430, többnyire elavult vadászgépük van, de már rendelkeznek olyan bővítési programtervezettel, amelynek keretében 1957-re 7 légi hadosztályt tudnának kiállítani összesen 1300 repülőgéppel, beleértve a mozgósítható tartalékosokat is. „C”, „D”, „E” jelű mellékletekként¹⁴⁵ csatoljuk a három jugoszláv haderőnem jelenlegi és mozgósítás utáni haderejét szemléltető táblázatokat.

10. A jugoszláv mozgósítási rendszer tulajdonképpen azt jelenti, hogy minden hadosztályt a határokhoz vezényelnek, az összes légi és vízi erőt azonnal harc készenlétségbe helyezik, megduplázzák az ország belső területein állomásozó gyalogos hadosztályok számát. Ami az ország belsejében állomásozó hadosztályokat illeti, 5–7 napot vesz igénybe a mozgósítás, további 10 napot a tartalékosok készenlétségbe állítása. Azt az elvet követik, hogy a meglévő hadosztályokat két részre osztják, a személyi állomány egyensúlya érdekében az újonnan létrehozott hadosztályokat készenlétségbe állítják és sorkatonákkal, valamint tisztekkel is biztosítják az utánpótlást. A jugoszlávok meg voltak győződve afelől, hogy a stratégiájuk hatékony, melynek hatékonyságát a jelentős számú hadgyakorlat is bizonyítja.

Haditerv:

11. Elég egyértelmű volt, hogy a jugoszlávok fő stratégiai célja az, hogy országukat a lehető legjobban védjék, és biztosítsák, hogy haderejük ne szakadjon két vagy még több részre. Ennek érdekében olyan stratégiai tervet dolgoztak ki, amelyben a könnyűgyalogság [light forces] már a határokon tartóztatná fel az ellenséges haderőt, eközben a jugoszláv főerőket három területre vonnák: északra, középre és délre; felkészítve őket egy esetleges ellenséges támadásra. Továbbá központi tartalékot is létrehoznának, amely a főparancsnok irányítása alatt állna. Az a szándékuk, hogy a rendelkezésre álló erők úgy egy-egy harmadát erre a három területre koncentrálják.

12. Egyértelművé vált, hogy nem fogadják el azt a stratégiai tervet, amely szerint a belső hegyeket [a határon állomásozó erőkkel] összehasonlítva gyengén felszerelt csapatok védenék. Ragaszkodtak hozzá, hogy stratégiájukkal képesek lennének feltartóztatni az ellenséget. Albániát tekintve egyetértettek abban, hogy háború esetén feltehetően ellenséges lenne, illetve abban is, hogy a jelenlegi hadrendben állókon felül további erők lesznek elérhetők. Az elsődleges feladat az [ellenség] feltartóztatása lesz. Abba viszont nem egyeztek bele, hogy részletezzék az azt követő stratégiai lépéseket. Tekintettel erre a makacsul tartott véleményükre és azért, hogy a tárgyalások továbbra is a segítő szándék jegyében folyjanak, megegyeztünk, hogy az elfogadásra kerülő stratégiai tervezetnél figyelni fogunk álláspontjukra. Ez magában foglalta az [Annex T.N.C.] 2/c bekezdésében taglalt tervezetek módosítását, a Közép-Jugoszláviára és Albániára vonatkozó albekezdések megváltoztatásával. A tényleges, jugoszlávokkal egyeztetett formula a jegyzőkönyv feljegyzéseinek 3/c bekezdésében található.

Jugoszláv védelmi tervek háború esetén:

13. A jugoszláv védelmi tervekhez kapcsolódó tárgyalások előtt a háromhatalmi küldöttek releváns [pertinent] információt adtak a jugoszláv képviselőknek az Ausztriában állomásozó

¹⁴⁵ A három melléklet a jugoszláv haderő (a flottával és a légierővel együtt; „C” melléklet), valamint külön a flottára („D” melléklet) és a légierő („E” melléklet) erejére vonatkozó becsléseket tartalmazza. E szerint Jugoszlávia békeidőben 400 ezer fős haderővel rendelkezett, amelyet háború esetén 1,3 millió főre tudott volna felduzzasztani.

egységeikről. Ezek az erők mindössze arra képesek, hogy az Alpokban egészen az olasz határig harcolva visszahúzódjanak. Egyértelmű volt, hogy a jugoszlávok azt remélték, a szövetségesek Ausztriában sokkal keletebbre meg tudják tartani állásaikat, egészen a Maribortól északra meghúzott vonalig.

14. A jugoszlávok a stratégiájuk végrehajtására vonatkozó terveiket is bemutatták. Ugyancsak bemutatták a különböző védelmi vonalakat, amelyeket [csapatokkal] töltenének fel és azt, hogy háborúban hogyan oszlanának el a csapataik. Azt tervezték, hogy erős tartalékos egységet állomásoztatnak majd Ljubljana térségében, amelyet a nyugatról, Zágráb felé érkező ellenséges támadás esetén ellentámadásként vetnének be, de ezt a tervet már nem tartják kivitelezhetőnek a szövetségesek gyenge ausztriai pozíciója miatt, mert így már az osztrák határt kellene megvédeniük. Valójában ezt a helyzetet emelték ki további okként a központi egységek újrafelfegyverzésére, vagyis hogy azok képesek legyenek ellentámadást indítani. Ezt a feladatot eredetileg a ljubljana-i tartalékos egységnek kellett volna megoldania. A jugoszláv tervek kivonatát „F” jelű mellékletként¹⁴⁶ csatoltuk.

A jugoszlávok által kért támogatás:

15. Mielőtt megvitattuk volna a Jugoszláviának nyújtandó hatékony támogatás mértékét, tervezési céllal tájékoztattuk a jugoszláv küldötteket arról, hogy a három kormány mind operációs (főként légi és vízi), mind logisztikai támogatást is biztosít abban az esetben, ha a Szovjetunió vagy a csatlós államok támadólag lépnek fel. Ezt [a jugoszlávok] megnyugvással fogadták.

16. A műveleti támogatást illetően a jugoszlávok elég világossá tették, hogy a háború kitörését követően, amilyen gyorsan csak lehet, a szövetségesek légierijének támogatásáról biztosítékot fognak kérni, az általuk igényelt szállítmányok szükséges védelmével és kíséretével együtt, amire igényt tartanak. A logisztikai támogatásra vonatkozóan részletes előterjesztéssel hozakodtak elő:

a, a hadsereg békeidőben történő modernizálásához szükséges felszerelések

b, logisztikai szükségletek, megadva az anyagok mennyiségét és típusát, melyek háború esetén csapataik támogatásához szükségesek.

17. A jugoszlávok felszerelésbeli igényei ijesztőnek [formidable] tűnnek, ezeket a „G”, „H”, „J” mellékletekben¹⁴⁷ közöljük. Ezt nyilvánvalóan alaposan át kell tanulmányoznunk, mielőtt további megbeszélésre kerülne sor Jugoszláviával.

18. A jugoszláv háborús logisztikai igények („K” mellékletben összegezve) nem tűnnek teljesíthetetlennek, de a jugoszláv adatok alapján felvetődik, hogy a meglévő kommunikációs vonalak megfelelők-e. Meg kell jegyeznünk, hogy a megállapított mennyiségű áru nem tartalmazza a civil lakosság és az ipar szükségleteit.

Jövőbeni lépések:

19. A háromhatalmi képviselők hangsúlyozták a jugoszlávok felé, hogy hadműveleteik hatékony összehangolása a szomszédos szövetséges erőkkel csak az illetékes NATO-parancsnokokkal történő előzetes egyeztetés után lehetséges. Bár a jugoszláv küldöttek elvben egyet-

¹⁴⁶ Az „F” melléklet a jugoszláv védelmi terveket foglalja össze három védelmi vonal alapján. A melléklet külön foglalkozik az észak-nyugati területek védelmével.

¹⁴⁷ A vonatkozó mellékletek azokról a tételekről szóló listákat tartalmazza, amelyeket a jugoszláv vezetés békeidőre vonatkozóan szeretett volna megkapni a három nyugati hatalomtól. Érdekességgént jegyezzük meg, hogy a „G” melléklet összesen 23 tételt sorolt fel, közte összesen 42 526 teherautót és további 2569 traktort.

értettek avval, hogy az előbb említett egyeztetések szükségesek, de sem ők, sem a háromhatalmi küldöttek nem rendelkeztek arra vonatkozó felhatalmazással, hogy ebben az ügyben a javaslatlételnél továbblépjenek. Teljesen egyértelmű volt, hogy a jugoszlávok egyáltalán nem bíznak az olaszokban (olyannyira nem, hogy háború esetén, a kommunista behatolás veszélyére való tekintettel, kételkedtek az olasz erők megbízhatóságában), és a trieszti kérdés függőben lévő rendezése miatt nem is tartották célravezetőnek, hogy konkrét tervezésbe bocsátkozzanak velük. Ebből az okból kifolyólag és azért, mert a jugoszlávok erőiket közvetlenül háromhatalmi forrásokból szeretnék felszerelni, a jugoszláv küldöttek ragaszkodtak hozzá, hogy előkészületeket kell tenni a Jugoszlávia és a három hatalom közti további tárgyalásokra.

20. A jugoszlávok nem ellenezték a három hatalom azon felvetését, miszerint a görögöket és a törököket tájékoztatják arról, hogy a megbeszélés a napirenden szereplő témákkal foglalkozott. Ugyanakkor különösen ragaszkodtak hozzá, hogy hadseregükre (béke- és hadiállapotban), hadi készütségükre, haditerveikre és igényeikre vonatkozóan semmilyen bizalmas információt ne szolgáltatassanak ki az olaszoknak. A háromhatalmi képviselők biztosították a jugoszlávokat, hogy tiszteletben tartják ez irányú kérésüket.

Általánosságban:

21. A tárgyalások nagyon szívélyes légkörben, a jó szándéktól övezve zajlottak, a lényeges információkat [a felek] őszintén osztották meg egymással. A tárgyalások előrehaladásával egyértelművé vált, hogy a jugoszláv küldöttek alapvető célja az volt, hogy hadseregük modernizálására háromhatalmi logisztikai támogatást szerezzenek.

Emlékeztető a feljegyzésekhez [memorandum for record]:

22. A hivatalos tárgyalások befejezése után a jugoszláv küldöttekkel nehézség támadt a feljegyzésekkel kapcsolatos memorandum [memorandum for record] (lásd „L” függelék) részleteit tekintve, annak ellenére, hogy a piszkozatot a jugoszlávok is elfogadták és aláírták. Ezek a félreértések (a jugoszláv tolmács nem megfelelő angoltudásából fakadóan) két pontban ütköztek ki:

a. A jugoszláv hadsereg újbóli felszerelése: A jugoszlávok amellet érveltek, hogy a háromhatalmi képviselők elvben megegyeztek abban, hogy a jugoszláv hadsereg számára megállapított kívánságlista indokolt, és azt jóváhagyás céljából a háromhatalmi kormányok elé kell terjeszteni. Csak vonakodva hagytak fel álláspontjukkal, miután utaltunk a megbeszélésekről készült szóbeli feljegyzésekre.

b. A tárgyalások alapja: A jugoszláv küldöttek nem értettek egyet a jegyzőkönyvi memorandum [memorandum for record] azon megjegyzésével, amely szerint a tárgyalások nem kötelezik a kormányokat. Elismerték, hogy valójában ez a tényleges helyzet, de úgy gondolták, hogy az erre való utalás a jegyzőkönyvben [memorandum for record] aláásná a négy delegáció tekintélyét. Hosszas vita után a háromhatalmi képviselők beleegyeztek abba, hogy a jegyzőkönyvet [memorandum for record] jelenlegi formájában írják alá, azzal a meggyőződéssel, hogy a benne foglalt hivatkozás a jegyzőkönyv szó szerinti értelmezésére megakadályozza a későbbi félreértéseket. (Lásd különösen az „M” mellékletet, az első nap jegyzőkönyvének 3. oldalát)¹⁴⁸.

¹⁴⁸ A vonatkozó oldalon Lemnitzer amerikai tábornok egyértelművé teszi, hogy a három nyugati delegáció tagjai nem kaptak végső kötelezettségek vállalására vonatkozó felhatalmazást. A megbeszélések céljának a napirenden szereplő ügyek teljes körű áttekintését és a közös nevező megtalálását tekintik.

23. A további haditervezések alapjául szolgáló alapelvet illetően a következő pontokban sikerült megegyeznünk:

a, Jugoszlávia Európa védelmében betöltött kiemelkedő stratégiai jelentősége az Alpoktól az Égei-tengerig terjedő térségben.

b, A Jugoszláviával szemben álló szovjet–csatlós katonai fenyegetés jellege és hozzávetőleges nagysága.

c, Jugoszlávia védelmére vonatkozó hadászati elgondolás (lásd az „L” melléklet 30. bekezdését)¹⁴⁹.

d, Egy minél korábbi időpontban sorra kerülő, a három hatalmat képviselő logisztikai szakértők és Jugoszlávia közti újabb találkozás, azért, hogy megvitassák a jugoszláv delegáció által adott követelmények programját abból a célból, hogy előkészítsenek egy, a segítségnyújtásról szóló programot, így készítetve megfontolásra és cselekvésre az illető kormányokat.

e, A védelmi tervek összehangolása érdekében szükséges, hogy a jugoszláv képviselők és az illetékes NATO-parancsnokok kapcsolatba lépjenek egymással. Ugyancsak megegyezés született abban, hogy – amennyiben szükséges – a hadművelleti és logisztikai kérdésekkel kapcsolatos együttműködésről további háromhatalmi–jugoszláv megbeszéléseket folytatnak.

Javaslatok:

24. A háromhatalmi követek javaslatai a következők:

a, A jugoszlávok által előterjesztett követelmények programját („G”, „H” és „J” mellékletek) azonnal tanulmányozni kell, hogy megállapítsuk azt a mértéket, amely még lehetséges és amelyet szívesen fogadnánk.

b, Az elemzés befejezésénél, a-nál; [mind] a három hatalmat képviselő logisztikai szakértők és [mind] a jugoszlávok számára előkészületeket kell tenni a közös találkozóra, ahol a jugoszláv haderő újra felszereléséről szilárd programot [firm program] vitatnának meg.

c, Az érintett NATO-parancsnokok részére előkészületeket kell tenni, amelyek segítségével vezetni tudják a Jugoszlávokkal folytatott művelleti tárgyalásokat.

(DEFE 11/290 TRIPARTITE-YUGOSLAV MILITARY CONFERENCE, 24-28 AUGUST 1953.)

¹⁴⁹ A melléklet nem tartalmaz 30 pontot, feltehetően a jegyzőkönyvben elírást történt és az „L” melléklet 3. pontjáról lehet szó. A vonatkozó pontban a nyugati hatalmak többek között kifejtik, nem hiszik, hogy Jugoszlávia megtámadása mindössze lokális háborút eredményezne, továbbá utalást tesznek a stratégiai koncepciók megvitatására, különösen az északnyugati és a középső területek, Délkelet-Jugoszlávia és Albánia vonatkozásában.